

Ambitietekst

Vlaanderen en Vrede 2014-2019

Tussen 2014 en 2019 geeft een nieuw verkozen Vlaams Parlement verder richting aan onze samenleving. Het is belangrijk dat het parlement zijn kerntaken – het politiek debat voeren, decreten maken en de regering controleren – ook ten volle opneemt voor vrede en geweldpreventie. In vredesvraagstukken komen vaak verschillende belangen en waarden tegenover elkaar te staan. Het zijn de volksvertegenwoordigers die die best afwegen en het beleid van de regering sturen. Het Vlaams Vredesinstituut wil het Vlaams Parlement daarbij ten volle ondersteunen. Het instituut zet alvast een aantal bakens uit voor een beleid gericht op vrede en geweldpreventie in de komende legislatuur.

Ons oorlogsverleden spreekt

Verkiezingsjaar 2014 is meteen ook de start van de eeuwherdenking van de Eerste Wereldoorlog. ‘100 jaar Grote Oorlog’ is de komende legislatuur aanleiding voor tal van projecten en activiteiten op alle beleidsniveaus, doorheen het middenveld en op privaat initiatief. Het oorlogsverleden zal spreken, niet alleen lokaal, maar ook internationaal. Het Vredesinstituut stelt twee richtsnoeren voorop voor oorlogsherdenking in het teken van vrede:

- Projecten over de oorlog moeten **de meerstemmigheid van de geschiedenis laten weerklinken**: geen eenheidsgeschiedenis, maar verschillende stemmen aan het woord, ook als die elkaar tegenspreken. Dat geldt ook voor het herdenkingslandschap zelf: een onderhandelingstafel waar op verschillende manieren herdacht wordt.
- Om historisch verantwoord te zijn en het verleden niet anachronistisch te benaderen, ontstaat **de vredesgedachte best van onderuit**. Dat kan door diverse historische verhalen te vertellen over de impact van de oorlog, bijvoorbeeld op het dagelijkse leven in dorpen en steden. Daarbij mag het grotere historische kader en de structurele dynamieken die de oorlog mogelijk maakten niet aan de aandacht ontsnappen. Door een aanpak van onderuit worden mensen aangezet tot een reflectie over oorlog – en over vrede.

We hebben nood aan een genuanceerde omgang met het oorlogsverleden. Wetenschappelijke ondersteuning is daarbij cruciaal. De Eerste Wereldoorlog zal de komende legislatuur in het middelpunt staan, maar **een dergelijke aanpak wordt best uitgebreid naar andere episodes van onze geschiedenis**, zoals de Tweede Wereldoorlog of de kolonisatie, telkens met oog voor de Europese en internationale invalshoek. Het parlement is de plaats bij uitstek om dit te initiëren.

Meer dan handelsreizigers

De Vlaamse overheid voert een buitenlands beleid op basis van het principe '*in foro interno, in foro externo*': waar Vlaanderen binnenlands voor bevoegd is, daarvoor is het ook buitenlands bevoegd. Landbouw, onderwijs, mobiliteit, economie,... het zijn beleidsdomeinen die een belangrijke en concrete rol spelen in internationale relaties.

Op sommige vlakken is het Vlaams beleid proactief: er wordt vooral in commerciële en economische belangenbehartiging geïnvesteerd. Dat is goed en cruciaal voor de ontwikkeling van onze regio, maar buitenlands beleid moet over meer gaan.

Er zijn tot nog toe wel aanzetten om vrede en veiligheid een plaats te geven in het Vlaams buitenlands beleid, maar dat moet sterker. Het is het parlement dat die meer waardengedreven beleidslijnen best uitzet. Bovendien mag het niet bij beleidslijnen blijven, maar engagementen moeten ook in de praktijk vorm krijgen.

Het Vredesinstituut pleit er daarom voor om bij economische missies naar een (post-)conflictgebied **een stevig luik toe te voegen dat diplomatieke oplossingen, conflicttransformatie en vredesopbouw ondersteunt.**

Wapenhandel in de weegschaal

Het geven van vergunningen voor de in-, uit- en doorvoer van militair materieel is een bevoegdheid waarin het Vlaams buitenlands beleid en verantwoordelijkheden inzake vrede en veiligheid heel concreet worden. De overheid moet op zoek naar een evenwicht tussen economische belangen, veiligheidsaspecten, strategische implicaties en ethische overwegingen. Het Vredesinstituut pleit voor een **adequate regulering van de wapenhandel, transparant en onder parlementaire controle.**

De regels voor wapenhandel zijn in belangrijke mate Europees bepaald. Daarbij is een groeiende liberalisering van die handel binnen de EU de trend. Die eengemaakte defensiemarkt brengt ongetwijfeld voordelen met zich mee. Het is echter belangrijk dat ook de harmonisering van de regels voor handel met landen buiten de EU gelijke tred houdt. Als militair materieel vrijer verhandeld wordt binnen de Unie, moeten alle lidstaten een gelijk beleid voeren voor wapenexport naar landen buiten de Unie. Een keten is immers maar zo sterk als de zwakste schakel. **Vlaanderen moet samen met de andere Belgische overheden actief meewerken aan de harmonisering van het wapenexportbeleid van de EU-lidstaten.**

Het Vlaams Wapenhandeldecreet geeft concrete invulling aan de regels voor wapenhandel die Europees zijn vastgelegd. Het is belangrijk om binnen dat wettelijke kader transparantie en parlementaire controle te waarborgen. Bovendien moet het politiek debat ook ten gronde durven gaan: welke producten willen we controleren en welke criteria worden hoe afgewogen om tot beslissingen over wapenexport te komen?

Het Vlaams Parlement moet jaarlijks de mogelijkheid krijgen **het wapenhandelsbeleid grondig te controleren en zo nodig bij te sturen.** Het debat beperkt zich best niet tot administratieve aspecten, maar dient de gevoerde controle op wapenhandel ook te plaatsen in een bredere visie op buitenlands- en veiligheidsbeleid.

Niet alleen buitenlandse handel in wapens vormt een uitdaging. Het Vredesinstituut zet ook in op problemen met vuurwapens in onze eigen samenleving. Illegale vuurwapencircuits zorgen immers voor onveiligheid en incidenten. Ook de Europese Unie heeft recent duidelijk gemaakt dat meer onderzoek en maatregelen nodig zijn om een halt toe te roepen aan de illegale circulatie van vuurwapens.

Samenlevingsconflicten hanteren

Spanningen en meningsverschillen zijn inherent aan samenleven, ook in Vlaanderen. Wisselende uitdagingen en maatregelen zorgen voor debat: pestgedrag op school, gevallen van 'zinloos' geweld op straat, radicalisering van jongeren, intra-familiaal geweld, agressie op het openbaar vervoer, het brandmerken van wijken,... Het komt er niet zozeer op aan samenlevingsconflicten te vermijden, maar wel er zonder geweld mee om te gaan. Processen van **geweldloze conflicthantering en herstelbemiddeling** kan je stimuleren en faciliteren, van klaslokaal over werkvloer tot openbare ruimte.

Samenlevingsconflicten kristaliseren vaak in onze steden: dat is niet verwonderlijk door het compacte, vaak ongelijke, en cultureel diverse samenleven. Dit samenleven draagt echter niet alleen de kiemen van gewelddadige conflicten, maar ook die van de kansen, oplossingen en dynamieken ten goede. **Een evenwichtig Vlaams stedenbeleid, lokale besturen, en informele stadsgemeenschappen kunnen een rol spelen in het omgaan met maatschappelijk conflict.**

Het Vredesinstituut streeft naar een goed begrip van de verschillende vormen en achtergronden van geweld en naar een klare visie op de mogelijkheden van geweldpreventie. Samenlevingsconflicten raken aan zowat alle regionale bevoegdheden, onder meer onderwijs, welzijn, stedenbeleid, ruimtelijke ordening, sport, jeugd, werk, armoedebestrijding en inburgering. De 6^e staatshervorming zal daar nog dimensies aan toevoegen, bijvoorbeeld inzake gezondheidszorg of justitie. Het is nodig het parlementaire debat te voeren over **een beleid dat vanuit het oogpunt van maatschappelijke conflicthantering deze bevoegdheden benadert**. Dat is wellicht productiever dan gefragmenteerde politieke interventies bij opflakkingen van gewelddadig conflict. Een dergelijk beleid zal flexibel en steeds evoluerend moeten zijn. Het wordt best gebaseerd op brede analyses en mee geïnformeerd door lokale besturen en lokale actoren.

Een forum van volksvertegenwoordigers uit verschillende parlementaire commissies dat **maatschappelijke conflicthantering op lange termijn door het beleid weeft**, zou een belangrijke meerwaarde zijn voor Vlaanderen.

Het onderzoek en advies dat de basis vormt voor deze ambities is beschikbaar op www.vlaamsvredesinstituut.eu.

Het Vlaams Vredesinstituut is een onafhankelijk instituut voor vredesonderzoek bij het Vlaams Parlement.